

مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز
دوره بیست و دوم، شماره چهارم، زمستان ۱۳۸۴ (پیاپی ۴۵)
(ویژه‌نامه علوم تربیتی)

بررسی نگرش دانشجویان دانشگاه شیراز نسبت به برنامه‌های فرهنگی و هنری و عوامل
مؤثر بر شرکت آنها در این گونه فعالیت‌ها

ملیحه نیک‌کار*
دانشگاه پیام نور

شادروان فرزانه فرزین**
دانشگاه شیراز

رکن‌الدین احمدی لاری***

چکیده

تحقیق حاضر به منظور بررسی نگرش دانشجویان به برنامه‌های فرهنگی و هنری و عوامل مؤثر بر میزان علاقه، آگاهی و شرکت آنها در این برنامه‌ها صورت گرفته است. جامعه آماری این تحقیق دانشجویان دانشگاه شیراز در گروه‌ها و مقاطع مختلف آموزشی می‌باشند. ابزار سنجش این بررسی پرسش‌نامه کتبی است که بین ۱۴۰۰ دانشجو به صورت تصادفی توزیع گردید که ۷۸۰ پرسش‌نامه برگشت داده شد. یافته‌ها نشان می‌دهد که میزان علاقه دانشجویان به برنامه‌های فرهنگی و هنری نسبتاً زیاد است. این افراد ضرورت برنامه‌های فرهنگی و هنری را در حد نسبتاً زیادی حس می‌کنند اما میزان آگاهی آنان از این برنامه‌ها بسیار ناچیز است. نتایج آزمون فرضیات نشان می‌دهد که بین سه متغیر علاقه، احساس نیاز به کسب اطلاع و آگاهی با میزان شرکت آنها رابطه مستقیم وجود دارد و آگاهی بیشترین رابطه را با شرکت دارد. به علاوه علاقه‌مندی در میان زنان، افراد مجرد و غیر شاغل، ساکنین شهرهای بزرگ، افرادی که پدر و مادر آنها از سطح تحصیلات بالایی برخوردارند، کسانی که وضع درآمدی بهتری دارند و نیز دانشجویان مقطع کارشناسی و دانشجویان گروه آموزشی هنر و معماری بیشتر است.

واژه‌های کلیدی: ۱. نگرش ۲. علاقه ۳. آگاهی ۴. برنامه‌های فرهنگی و هنری ۵. دانشجویان دانشگاه شیراز

۱. مقدمه

فرهنگ و هنر وسیله ارتباط انسان‌هاست و برای حیات بشر و سیر به سوی سعادت فرد و جامعه انسانی موضوعی ضروری و لازم است. نیازهای (فرهنگی - هنری) با توجه به نقشی که در رشد و توسعه فرهنگی و حیات یک جامعه دارند، دارای اهمیت‌اند. این نیازها تا حدود زیادی تابع ارزش‌ها و هنجارهایی است که محیط و جامعه خاصی به آنها می‌دهد. توجه به فعالیت‌های فرهنگی و هنری و ترویج آن به عنوان مسأله‌ای که ارتباط تنگاتنگ با مباحث اساسی جامعه دارد و نیز به کارگیری شیوه‌های درست اطلاع رسانی در این خصوص، موجب می‌گردد که افراد جامعه در مسیری قرار گیرند که مقصدش، رسیدن عالی‌ترین و بهترین احساساتی است که انسان‌ها به آن دست یافته‌اند و بدین ترتیب زمینه‌ساز رشد و توسعه فکری و فرهنگی افراد جامعه به ویژه جوانان خواهد شد. توجه به فعالیت‌های (فرهنگی - هنری) برای بالندگی دانش فرهنگی، تقویت و فرهنگ شهروندی، دگرگونی‌های

* عضو هیأت علمی گروه علوم کتابداری و اطلاع رسانی

** عضو هیأت علمی بخش علوم کتابداری و اطلاع رسانی

*** عضو هیأت علمی بخش علوم کتابداری و اطلاع رسانی

فرهنگی، همکاری‌های فرهنگی، ایجاد زیر ساختارها و شبکه‌های پیام‌رسانی فرهنگی، فراهم کردن دسترسی همگانی به اطلاعات فرهنگی، تشخیص اولویت‌های فرهنگی و سرانجام، کاهش پیامدهای سوء فرهنگی و نظایر آن ضرورت دارد. (کواکس، ۷: ۱۳۷۹).

در این تحقیق، منظور از برنامه‌های فرهنگی و هنری نمایشگاه‌های آثار هنری نظیر نقاشی، عکس، خط، مجسمه‌سازی، صنایع دستی و ... نمایشگاه‌های کتاب و نیز برنامه‌هایی نظیر کنسرت‌های موسیقی، نمایش فیلم، تئاتر و ... می‌باشد.

با تعیین خط مشی فرهنگی می‌توان، بهترین بهره را با کم‌ترین امکانات از فعالیت‌های فرهنگی و هنری برد. با چنین خط مشی‌هایی افراد و مراکزی که در زمینه‌های فرهنگی و هنری فعالیت می‌کنند؛ مانند هنرمندان، سازمان‌ها، انجمن‌ها و ... برای ارائه آثار خلاق و ابتکارات خود، مورد حمایت قرار می‌گیرند. لازمه چنین خط مشی، آگاهی از گرایش‌ها، انتظارات و میزان استقبال بینندگان و شنوندگان است. بر اساس تقاضا و گرایش در جامعه، هنرمندان می‌توانند آثار خود را در سطح ملی و بین‌المللی بشناسانند.

برای این که بتوان طرحی برای برنامه‌ریزی درست پیام‌رسانی فرهنگی و هنری ارائه داد؛ نخست می‌بایست نگرش و گرایش افراد یک جامعه نسبت به فعالیت‌های فرهنگی و هنری مورد بررسی قرار گیرد، سپس عوامل مؤثر بر گرایش آنها شناسایی گردد و تأثیری که گرایش بر رفتار آنها دارد مورد مطالعه قرار گیرد.

تحقیق حاضر، سعی دارد موضوع را با هدف‌های زیر دنبال کند:

۱. بررسی میزان علاقه دانشجویان به برنامه‌های فرهنگی و هنری؛
۲. بررسی نگرش دانشجویان نسبت به میزان ضرورت آگاهی آنها از فعالیت‌های فرهنگی و هنری؛
۳. بررسی میزان آگاهی دانشجویان از فعالیت‌های فرهنگی و هنری؛
۴. بررسی میزان شرکت دانشجویان در برنامه‌های فرهنگی و هنری؛
۵. بررسی عوامل مؤثر بر شرکت دانشجویان در برنامه‌های فرهنگی و هنری؛
۶. بررسی عوامل مؤثر بر میزان علاقه‌مندی دانشجویان به برنامه‌های فرهنگی و هنری؛

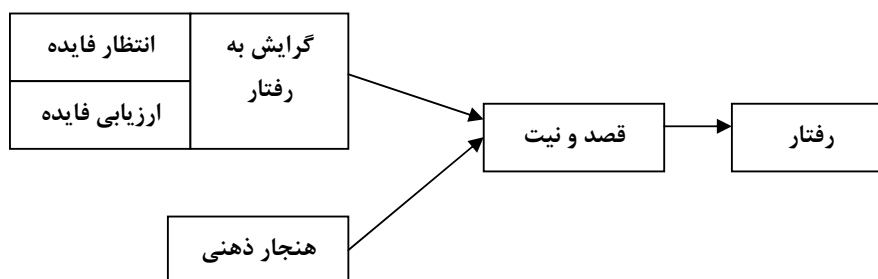
۲. مبانی نظری و پیشینه تحقیق

علاقه، ناشی از نوعی نگرش است؛ یعنی در انسان ابتدا نگرش و بعد علاقه به وجود می‌آید و سپس علاقه به گرایش و گرایش به عمل تبدیل می‌شود. در مطالعات اجتماعی از این نظر به نگرش توجه بسیار شده است که پژوهشگران آن را زمینه ساز رفتار می‌دانند. کولتز پژوهشگر علوم ارتباطی عقیده دارد که نگرش‌ها را می‌توان گونه‌ای از نظام‌های پیچیده و منظم عقیدتی دانست که انسان‌ها را آماده بروز واکنش‌های رفتاری خاص می‌کند. افزون بر این، نظام‌های پیچیده تمامی ابعاد رفتار بشر را تحت تأثیر قرار می‌دهد (محسنی، ۱۹: ۱۳۷۹).

مشهورترین و مهمترین نظر در زمینه گرایش توسط آیزن^۱ و فیش باین^۲ (۸۸۸ - ۹۱۸: ۱۹۹۷؛ ۱۱۶: ۱۹۸۸) ارائه گردیده است. آنها در پس یافتن یک نظریه برای تبیین رفتار به نقش گرایش اشاره می‌کنند. به نظر آنها رفتار در پی زنجیره‌ای از عوامل بوجود می‌آید. حلقه ما قبل بروز رفتار، "قصد و نیت" به انجام یک رفتار است. به وجود آمدن "قصد و نیت"، به نوبه خود تابع دو متغیر دیگر است (رفیع پور، ۹: ۱۳۷۲).

۱. گرایش به سوی آن رفتار که یک متغیر فردی و شخصی است که طی آن فرد انجام یک رفتار یا یک پدیده را از نظر خودش ارزیابی می‌کند.

۲. هنجار ذهنی که نشان دهنده نفوذ و فشار اجتماعی روی یک شخص برای انجام یک رفتار است، و در تحقیق حاضر، تنها تأثیر متغیر گرایش بر رفتار مورد نظر است.

نمودار ۱: جایگاه گرایش در تئوری فیش-باین-آیزن

میزان هر یک از دو متغیر (گرایش و هنجار) در بوجود آمدن قصد و نیت، همیشه یکسان نیست و بستگی به شخصیت فرد و شرایط اجتماعی دارد. در این نظریه گرایش به نوبه خود تابع دو عامل دیگر در نظر گرفته شده است: (رفیع پور، ۱۰: ۱۳۷۲)

۱. انتظار فایده به معنی آن که یک شخص تا چه حد از یک پدیده انتظار فایده دارد؛
 ۲. ارزیابی فایده که طی آن شخص ارزیابی می‌کند که آیا آن پدیده به نظر او برای او فایده دارد یا نه.
 سنجش گرایش در مورد موضوعات گوناگون پژوهشگران یاد شده را بر آن داشت تا به اقتضای موضوع و جامعه آماری مورد مطالعه، تغییراتی جزئی پیرامون گرایش در چهار چوب نظری خود بدهند. عده‌ای به ابعاد دیگری از گرایش و یا متغیرهای دیگر اشاره کرده‌اند. تزیسه^۲ و کرومکا^۳ در تحقیقی که درباره گرایش کشاورزان نسبت به اداره ترویج داشته‌اند، گرایش را به سه بعد تجزیه می‌کنند و معتقدند که گرایش در رابطه با موضوع آنها دارای سه دسته از عناصر است:

۱. عناصر ادراکی؛ ۲. عناصر ارزشیابانه؛ ۳. عناصر عملی و رفتاری (رفیع پور، ۱۶: ۱۳۷۲).
 بر اساس این نظریه در بررسی حاضر عنصر ادراکی در واقع درک دانشجویان از ضرورت اطلاعات فرهنگی و هنری است که نوعی نگرش در آنها ایجاد می‌کند. عنصر عملی و رفتاری شرکت دانشجویان در برنامه‌های فرهنگی و هنری و عنصر ارزشیابانه در واقع، همان بعد ارزشیابی فایده است.
 گوردن آلپورت^۴ (۱۹۷۳) در بررسی خود درباره نگرش‌ها اشاره می‌کند که نگرش می‌تواند به عنوان یک گرایش و آمادگی برای پاسخ‌گویی مطلوب یا نامطلوب نسبت به اشیاء، اشخاص، مفاهیم یا هر چیزی تلقی شود.
 بنای تعریف یاد شده فرض‌های مهم زیر است: (میچل، ۱۹۲: ۱۳۷۳)

۱. نگرش با رفتار رابطه دارد. شخص بر اساس نگرش خود نسبت به چیزی، این آمادگی را دارد که به گونه‌ای خاص رفتار کند؛

۲. نگرش، متغیری یک بعدی است که بستگی به احساس شخصی نسبت به یک موضوع دارد، آن احساس ناشی از التفات، علاقه و یا کشش و جاذبه است؛

۳. نگرش، احساس نهفته در فرد است. پیامدهای نگرش را می‌توان مشاهده کرد لیکن خود آن قابل رؤیت نیست. در این تحقیق نگرش به صورت شرکت در برنامه‌های فرهنگی و هنری ظاهر می‌گردد؛
 بر اساس نظریه‌های نیاز و انگیزش، نیاز به نیروی ذهنی اطلاق می‌شود که موجب انگیزش و سر زدن رفتار خاصی از آدم می‌گردد تا نیاز پدید آمده ارضاء شود. از دید روان‌شناسان نیاز، متغیر انگیزاننده‌ای است که باعث رفتار خاصی در فرد می‌شود. (بابایی، ۲: ۱۳۷۸).

جامعه‌شناسان نیاز را با توجه به پیوستگی و ارتباط فرد با جامعه پیرامونش مطالعه می‌کنند. آنها نیاز را کمتر یک پدیده طبیعی و فطری با هدف مشخص بلکه بیشتر تلفیق شده از سوی جامعه می‌دانند. به همین دلیل دارندورف^۶ (۱۹۵۹) واژه علائق را به نیاز ترجیح می‌دهد (رفیع پور، ۱۵-۱۶: ۱۳۶۴).

آن نظریه‌ای که بتوان در چهار چوب آن در هر شرایط زمانی و مکانی محدود نیازی خاص و عوامل مؤثر بر آن را

از نظر تجربی بررسی کرد، "فیلد تئوری" لوین^۷ است. لوین رفتار انسانی را تابع دو دسته از عوامل، خصوصیات شخصی و خصوصیات محیط می‌داند $B=F(P,E)$ که در این فرمول $B=behavior$ (رفتار) تابعی f از $P=person$ (ویژگی‌های شخصی) و $E=Environment$ (محیط) است. اهمیت "فیلد تئوری" در آن است که دست محققان را باز می‌گذارد تا بدون هیچ‌گونه محدودیت نظری، عوامل مؤثر در یک شرایط خاص را بررسی کنند. بر اساس این نظریه می‌توانیم نیازها را چون نوعی رفتار تابع شرایط بدانیم (رفیع پور، ۵۹: ۱۳۶۴). از طرفی، دارندورف در تعریف نیاز، علاقه را به نیاز ترجیح می‌دهد. بنابراین در تحقیق حاضر، می‌توانیم علاقه را تابع خصوصیات فردی و محیطی بدانیم.

آگاهی، فرآیند سازماندهی، تعبیر، تفسیر و ارتباط اطلاعاتی است که از سوی حواس جمع‌آوری می‌شود. آگاهی‌های (اجتماعی - فرهنگی) هر یک به نسبت متفاوتی بر نگرش و رفتار فرد مؤثر واقع می‌شود. تحقیقی خیابانی در ژانویه ۲۰۰۴ با عنوان "بررسی خیابانی بر روی نوجوانان: آگاهی و شرکت در برنامه‌های هنر و فرهنگ" توسط مرکز ارتباطات عمومی در شهر دوبلین^۸ (۲۰۰۴) بر روی ۵۶۱ نوجوان دختر و پسر (۲۰ - ۱۶ ساله) در نقاط مختلف شهر انجام شد. هدف این بررسی ارزیابی آگاهی نوجوانان و شرکت آنان در فعالیت‌های هنری و فرهنگی و ارائه یک رهنمود برای "مرکز هنرهای شهر" بوده است. نتایج این پژوهش حاکی از آن است که با افزایش آگاهی، انگیزه آنان جهت شرکت در فعالیت‌های فرهنگی و هنری افزایش می‌یابد. افزون بر این محل سکونت آنها بر آگاهی و شرکت آنها در فعالیت‌های فرهنگی تأثیر داشته است.

بررسی دیگری نیز در زمینه آگاهی فردی و شرکت در برنامه‌ها، توسط لوسی لوریان^۹ (۲۰۰۴) با عنوان "شرکت عموم در تصمیم‌گیری‌های مربوط به محیط زیست" انجام گرفته است و یافته‌های آن، حاکی از آن است که با نبود آگاهی، میزان شرکت در تصمیم‌گیری‌ها محدود می‌گردد.

در ایران در زمینه موضوعات فرهنگی تحقیقات زیادی انجام شده است. اما تاکنون، پژوهشی که به طور مستقیم به موضوع مورد بررسی حاضر مربوط باشد، انجام نگرفته است. به عنوان مثال علی اکبر پایدارفر (۱۹۷۴) تحقیقی پیرامون وضعیت اجتماعی، فرهنگی و جمعیتی عشایر، روستائیان و شهرنشینان در سال (۱۳۴۶-۱۳۴۷) در استان فارس انجام داده است که در این پژوهش، در زمینه ارتباطات مواردی از قبیل داشتن رادیو و استفاده از برنامه‌های خاص آن، امکان مطالعه روزنامه‌ها و میزان و چگونگی آن و دیدن فیلم در سینما را مورد بررسی قرار داده است. همچنین تحقیق دیگری با عنوان گرایش‌های فرهنگی و نگرش‌های اجتماعی در ایران، به سرپرستی علی اسدی توسط سازمان رادیو و تلویزیون ملی ایران در میان ۴۴۲۰ خانوار شهری و روستایی در سطح ملی انجام گرفت و مطالعه مشابه دیگری در خرداد ماه ۱۳۵۸ به عنوان گرایش‌های فرهنگی و نگرش‌های اجتماعی در ایران در میان ۷۰۰ خانوار در سطح شهر توسط پژوهشگاه علوم ارتباطی و توسعه ایران به اجرا در آمده است (محسنی، ۳۸: ۱۳۷۹)، که وجه اشتراک این تحقیقات نیز اطلاعات مربوط به وسایل ارتباط جمعی بوده است.

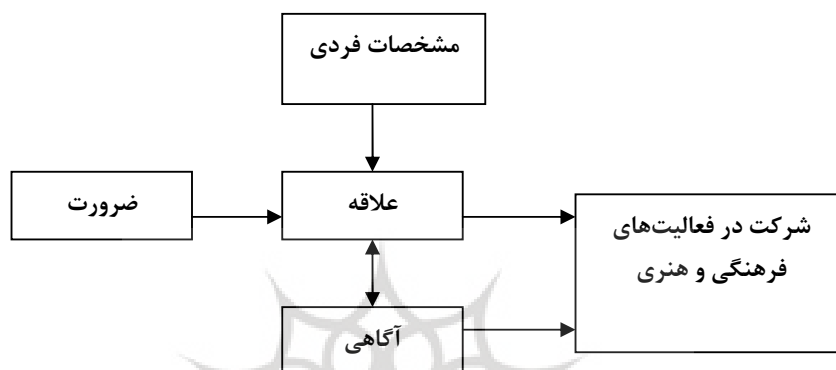
پژوهش دیگری که دکتر منوچهر محسنی در نیمه دوم سال ۱۳۷۴، با هدف شناخت نگرش‌ها و رفتارهای (اجتماعی - فرهنگی) ساکنان مناطق شهری کشور در حوزه فرهنگ انجام داده است، ابعاد مختلفی از جمله کاربرد رسانه‌ها، رسانه‌های ارتباطی، عضویت در گروه‌ها و...، گذران اوقات فراغت و تفریحات و... را شامل می‌شود. این بررسی، ضمن آن که شرایط فرهنگی کشور را توصیف و تصویری کلی از آن را طراحی می‌کند، در زمینه چند متغیر جنس، سن، سواد، وضع تأهل و درآمد خانوار تجزیه و تحلیل آماری مبتنی بر فرض ارتباط این متغیرها با متغیرهای وابسته به عمل آورده است که نتایج حاصل از آن نیز در بعد رسانه‌های خبری گزارش گردیده است.

۳. فرضیه‌های تحقیق

بر اساس نظریه‌ها و پژوهش‌های انجام شده که در بالا به آن اشاره شد، نمودار ۲ نمونه فرضیه‌های مورد آزمون در این پژوهش را نشان می‌دهد. بر اساس نظریه‌ها و تعریف‌های مربوط به گرایش آیزن و فیش باین، تزیسه و کرومکا، گوردن آلپورت، می‌توان نتیجه گرفت که گرایش می‌تواند عامل مؤثری در بروز رفتار فرد باشد.

در تحقیق حاضر، هنجارهای مناسب، احساس ضرورت کسب اطلاعات فرهنگی و هنری از سوی دانشجویان است که با علاقه شخص نسبت به این برنامه‌ها بر روی رفتار او که شرکت در برنامه‌های فرهنگی و هنری است، تأثیر می‌گذارد. از طرفی، بر اساس تحقیقات انجام شده در مرکز ارتباطات عمومی شهر دویلین (۲۰۰۴) و بررسی لوسی لوریان (۲۰۰۴) آگاهی افراد عامل مؤثری بر میزان مشارکت آنها در فعالیتهای فرهنگی هنری و اجتماعی است. بدین ترتیب، یکی از فرض‌های تحقیق چنین خواهد بود.

۱. با افزایش علاقه، احساس ضرورت کسب اطلاعات (نیاز به کسب اطلاع) و آگاهی، میزان شرکت افراد در فعالیتهای فرهنگی و هنری افزایش می‌یابد. و بر اساس فیلد تئوری لوین فرض ۲ را خواهیم داشت.
۲. بین ویژگی‌های فردی دانشجویان و میزان علاقه آنها به برنامه‌های فرهنگی و هنری رابطه مثبت وجود دارد.

نمودار شماره ۲

۴. روش شناسی

یک تحقیق بر پایه جهان بینی و راهکاری که انتخاب می‌کند، به دو روش خرد گرایانه و طبیعت گرایانه تقسیم می‌گردد و تحقیقات کمی و کیفی را رقم می‌زند. (سرمد، ۷۸-۷۷: ۱۳۸۱) تحقیق حاضر، یک تحقیق کمی و بر پایه مفروضات پژوهش‌های خرد گرایانه است و از بعد نحوه گردآوری اطلاعات، تحقیق توصیفی غیر آزمایشی است؛ زیرا در تحقیقات توصیفی، هدف توصیف کردن شرایط یا پدیده‌های مورد بررسی است. با توجه به اینکه یکی از اهداف این تحقیق، بررسی علاقه دانشجویان به اطلاعات فرهنگی و هنری و نگرش آنها نسبت به ضرورت کسب آگاهی از برگزاری این برنامه‌هاست؛ پس، یک تحقیق پیمایشی نیز محسوب می‌گردد.

۵. ابزار سنجش

ابزار سنجش در این تحقیق پرسش‌نامه کتبی است. این پرسش‌نامه، در مجموع مشتمل بر ۳۲ پرسش است: در بخش اول آن، مشخصات فردی دانشجویان با ۱۱ پرسش شامل: سن، جنس، وضعیت تأهل، وضعیت اشتغال، مقطع تحصیلی، گروه آموزشی تحصیلی، شهرستان محل سکونت، سطح تحصیلات والدین، میزان درآمد و تعداد افراد خانواده مورد پرسش قرار گرفته است. در بخش دوم، علاقه پاسخ‌گویان به برنامه‌های فرهنگی و هنری با ۵ پرسش، میزان احساس ضرورت به کسب اخبار فرهنگی و هنری با ۵ پرسش بر اساس طیف پنج امتیازی لیکرت، (از بسیار کم تا بسیار زیاد) میزان آگاهی با ۶ پرسش و شرکت آنها در برنامه‌های فرهنگی و هنری با ۵ پرسش در مقیاس نسبی مورد پرسش قرار گرفته است. برای اطمینان از دقت ابزار سنجش یعنی پرسش‌نامه ابتدا از روش پیش آزمون استفاده گردید؛ سپس برای تعیین پایایی طیف‌های علاقه پاسخ‌گویان به برنامه‌های فرهنگی و هنری و نگرش آنها درباره ضرورت کسب خبر از این برنامه‌ها، از ضریب الفا کرونباخ و برای تعیین اعتبار آنها از آزمون سازگاری درونی طیف استفاده شد. نتایج حاصل نشان می‌دهد که کلیه گویه‌های مربوط به طیف علاقه به برنامه‌های فرهنگی و هنری، رابطه معنی‌دار و نسبتاً قوی با

سایر گویه‌ها دارند. ضریب همبستگی پیرسون برای گویه‌های طیف علاقه‌مندی آزمودنی‌ها، از (۰/۷۳۳ تا ۰/۵۱۵) در نوسان می‌باشد. ضریب آلفای کرونباخ حاصل از آزمون پایایی این طیف ۰/۶۸۵ است که با توجه به تعداد گویه‌های طیف، در حد بالایی است. ضریب همبستگی پیرسون حاصل از آزمون سازگاری درونی طیف نگرش پاسخ‌گویان نسبت به ضرورت کسب اطلاع از برنامه‌های فرهنگی و هنری از (۰/۵۹۸ تا ۰/۸۱۶) در نوسان می‌باشد و نشان دهنده اعتبار بالای طیف است. همچنین ضریب آلفای کرونباخ حاصل از آزمون پایایی این طیف ۰/۷۹۸ است که در حد بسیار بالایی است.

۶. جامعه آماری و حجم نمونه

جامعه آماری این تحقیق، کلیه دانشجویان دانشگاه شیراز در کلیه گروه‌ها و مقاطع آموزشی است. بر اساس آمار دانشگاه شیراز در زمان انجام مطالعه (سال ۱۳۸۱)، ۱۳۹۴۳ نفر در گروه‌های آموزشی علوم انسانی، فنی و مهندسی، علوم پایه، کشاورزی و دامپزشکی و هنر و معماری در مقاطع کاردانی، کارشناسی، کارشناسی ارشد، دکتری عمومی و دکتری تخصصی مشغول به تحصیل بوده‌اند.

از آن جا که یکی از اهداف تحقیق، تعیین علاقه دانشجویان به برنامه‌های مختلف فرهنگی و هنری بر حسب گروه آموزشی آنهاست، پس نمونه مورد مطالعه باید بر حسب گروه آموزشی بهینه^{۱۰} باشد. لذا برای محاسبه حجم نمونه در هر گروه آموزشی از فرمول کوکران^{۱۱} به صورت زیر استفاده شد.

$$n = \frac{t^2 pqN}{d^2 (N-1) + t^2 pq}$$

در رابطه بالا $t=1/98$ در سطح ۹۵٪ و $d=0/05$ و $q=0/3$ و $p=0/7$ و N تعداد دانشجو در گروه آموزشی مورد نظر است.

به طور مثال، برای گروه آموزشی علوم انسانی، تعداد حجم نمونه به صورت زیر محاسبه شد:

$$n = \frac{1.98 \times 1.98 \times 0.7 \times 0.3 \times 4630}{4629(0.0025) + 1.98 \times 1.98 \times 0.7 \times 0.3} = 307$$

با توجه به این که نسبت حجم نمونه به کل جامعه آماری در این گروه آزمایشی، بیش از ۵٪ است (۶۶٪)؛ پس این تعداد باید بر اساس فرمول تصحیح شده کوکران به صورت زیر تصحیح گردد.

$$n^1 = \frac{n}{1 + \frac{n}{N}} = \frac{307}{1 + \frac{307}{4630}} = 288$$

با توجه به فرمول یاد شده، حجم نمونه در گروه‌های مختلف آموزشی محاسبه گردید که در جمع ۱۱۸۷ نفر در کل گروه‌های آموزشی تعیین شد. سپس با توجه به احتمال عدم پاسخ‌گویی برخی از دانشجویان ۱۴۰۰ پرسش‌نامه بین دانشجویان گروه آموزشی مختلف و نسبت به مقاطع مختلف تحصیلی در هر گروه آموزشی به صورت تصادفی توزیع گردید و در نهایت، ۷۸۰ پرسش‌نامه برگشت داده شد و مورد تحلیل قرار گرفت.

به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزار آماری SPSS استفاده گردید و با استفاده از آزمون همبستگی پیرسون و رگرسیون چند متغیره و تحلیل واریانس فرض‌های تحقیق مورد آزمون قرار گرفت.

۶. تجزیه و تحلیل یافته‌های تحقیق

۶.۱. ویژگی‌های نمونه

بررسی خصوصیات فردی پاسخ‌گویان نشان می‌دهد که ۵۶ درصد از کسانی که به جنسیت خود اشاره کرده‌اند، مرد و بقیه زن می‌باشند. بیشتر پاسخ‌گویان (۹۰/۷ درصد) دارای سنین بین (۱۸ تا ۲۵) می‌باشند؛ به طوری که میانگین سن پاسخ‌گویان ۲۲/۷ است. نتایج نشان می‌دهد که ۱۷/۲ درصد از کسانی که به وضعیت تأهل خود اشاره

کرده‌اند، متأهل هستند. بیشترین تعداد پاسخ‌گویان با ۵ نفر از اعضای خانواده خود زندگی می‌کنند. میانگین تعداد این افراد ۴/۸۳ است که با احتساب خود فرد، بعد خانوار آنها بیش از بعد خانوار کشور یعنی ۵ می‌باشد. محل سکونت حدود نیمی از افراد مورد بررسی شهرهای بزرگ مثل تهران، شیراز و... می‌باشد و ۸/۹ درصد در روستاها و بقیه در شهرهای کوچک بسر می‌برند و مقایسه سطح تحصیلات پدران. مادران پاسخ‌گویان نشان می‌دهد که پدران آنها از سطح تحصیلات بالاتری برخوردارند.

با توجه به این که تعداد دانشجویان مقطع کارشناسی دانشگاه شیراز بیش از سایر مقاطع تحصیلی است، طبیعی است که در جامعه آماری نیز دانشجویان این مقطع بیش از سایر مقاطع باشد. بیشترین تعداد دانشجویان در گروه آموزشی علوم انسانی تحصیل می‌کنند و دانشجویان دانشکده هنر و معماری کمتر از سایر گروه‌های آموزشی می‌باشند. ۸۸/۹ درصد از دانشجویانی که به وضعیت اشتغال خود اشاره کرده‌اند، غیر شاغل هستند. نتایج حاصل از وضعیت درآمدی خانواده پاسخ‌گویان نشان می‌دهد که بیشتر آنها بین (۱۰۰ تا ۲۵۰) هزار تومان در ماه درآمد دارند.

۲.۶. بررسی میزان علاقه پاسخ‌گویان به فعالیت‌های فرهنگی و هنری

نتایج تحقیق نشان می‌دهد که میزان علاقه پاسخ‌گویان به برخی از فعالیت‌های فرهنگی و هنری در حد بسیار زیادی است. به طوری که ۶۸/۲ درصد آنها در حد زیاد و خیلی زیاد، به برگزاری نمایشگاه‌های کتاب علاقه دارند. همچنین ۶۷/۹ درصد در حد زیاد و خیلی زیاد، به برگزاری کنسرت‌های موسیقی ابراز علاقه کرده‌اند. از بین فعالیت‌های فرهنگی و هنری، تئاتر کمترین علاقه‌مند را دارد؛ به طوری که تنها ۲۸/۸ درصد در حد زیاد و خیلی زیاد و ۳۷/۸ درصد در حد کم و خیلی کم به این فعالیت هنری علاقه‌مند هستند (جدول: ۱).

جدول ۱. توزیع فراوانی میزان علاقه پاسخ‌گویان به برگزاری فعالیت‌های فرهنگی و هنری مختلف

نوع فعالیت	خیلی زیاد		زیاد		متوسط		کم		خیلی کم		بی‌جواب
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
نمایشگاه آثار هنری	۲۱۱	۲۷/۲	۲۱۷	۲۷/۹	۲۲۶	۲۹/۱	۷۶	۹/۸	۴۷	۶	۳
سینما	۱۷۱	۲۲	۲۴۰	۳/۸	۲۶۱	۳۳/۵	۶۹	۸/۹	۳۷	۴/۸	۲
تئاتر	۸۵	۱۱	۱۳۸	۱۷/۸	۲۶۰	۳۳/۴	۱۷۲	۲۲/۲	۱۲۱	۱۵/۶	۴
کنسرت موسیقی	۲۸۹	۳۷/۳	۲۳۷	۳۰/۶	۱۶۸	۲۱/۸	۴۶	۵/۹	۳۴	۴/۴	۶
نمایشگاه کتاب	۲۵۰	۳۲/۴	۲۷۶	۳۵/۸	۱۸۶	۲۴/۱	۳۸	۴/۹	۲۲	۲/۸	۸

با توجه به این که میزان علاقه پاسخ‌گویان به فعالیت‌های فرهنگی و هنری در ۵ بعد سنجیده شده است؛ پس نمره علاقه پاسخ‌گویان به فعالیت‌های فرهنگی و هنری می‌تواند از ۵ (خیلی کم) تا ۲۵ (خیلی زیاد) در نوسان باشد. نتایج حاصل نشان می‌دهد که میزان علاقه پاسخ‌گویان به فعالیت‌های فرهنگی و هنری در حد نسبتاً زیاد می‌باشد؛ به طوری که میانگین نمره آنها در این طیف ۱۷/۹ است که بیش از حد متوسط یعنی ۱۵ می‌باشد. این مسأله نیز نشانگر علاقه نسبتاً زیاد پاسخ‌گویان به این گونه فعالیت‌هاست.

۳.۶. بررسی نگرش پاسخ‌گویان درباره میزان ضرورت آگاهی از فعالیت‌های فرهنگی و هنری

یکی از پیش نیازهای شرکت در فعالیت‌های فرهنگی و هنری، آگاهی از وجود این فعالیت‌هاست. از طرفی، کسانی که دنبال کسب اطلاعات می‌باشند که ضرورت آن را حس کرده باشند. نتایج حاصل نشان می‌دهد که پاسخ‌گویان در برخی از ابعاد در حد بسیار زیادی کسب اطلاعات را ضروری می‌دانند. به طور مثال، ۷۹/۱ درصد آنها در حد زیاد و خیلی زیاد آگاهی از برگزاری نمایشگاه‌های کتاب را ضروری می‌دانند. همچنین ۶۴/۶ درصد آگاهی از اطلاعات مربوط به برگزاری نمایشگاه‌ها و ۶۳/۵ درصد آگاهی از برگزاری کنسرت‌های موسیقی را در حد زیاد و خیلی زیاد لازم می‌دانند. در این مورد نیز پاسخ‌گویان کمترین ضرورت را در زمینه برگزاری تئاتر می‌دانند. همان‌گونه که ملاحظه می‌شود این نتایج با میزان علائق آنها به فعالیت‌های فرهنگی و هنری هم‌خوانی دارد. جدول ۲ نشانگر مطالب فوق است.

جدول ۲. نگرش پاسخ‌گویان نسبت به ضرورت کسب اطلاع از فعالیت‌های فرهنگی و هنری

نوع فعالیت	خیلی زیاد		زیاد		متوسط		کم		خیلی کم		بی‌جواب
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
نمایشگاه آثار هنری	۱۹۳	۲۴/۸	۳۱۰	۳۹/۸	۲۰۰	۲۵/۷	۴۸	۶/۲	۲۷	۳/۵	۲
فیلم	۱۴۵	۱۹/۲	۲۶۳	۳۵/۲	۲۴۹	۳۲/۱	۸۰	۱۰/۳	۲۴	۳/۱	۵
تئاتر	۱۰۹	۱۴/۱	۲۱۶	۲۷/۹	۲۶۰	۳۳/۵	۱۲۱	۱۵/۶	۶۹	۸/۹	۵
کنسرت موسیقی	۲۲۷	۲۹/۳	۲۶۸	۳۴/۶	۲۰۴	۲۶/۴	۴۶	۵/۹	۲۹	۳/۷	۶
نمایشگاه کتاب	۳۵۹	۴۶/۸	۲۴۸	۳۲/۳	۱۲۱	۱۵/۸	۲۰	۲/۶	۱۹	۲/۵	۱۳

با توجه به این که هر یک از فعالیت‌های یاد شده از نمره ۱ (ضرورت خیلی کم) تا نمره ۵ (ضرورت خیلی زیاد) را به خود اختصاص می‌دهند؛ پس نمره پاسخ‌گویان در مورد ضرورت کسب اطلاع از فعالیت‌های هنری، می‌تواند از ۵ تا ۲۵ در نوسان باشد. نتایج حاصل نشان می‌دهد که از نظر افراد مورد بررسی ضرورت کسب اطلاع از فعالیت‌های فرهنگی و هنری در حد نسبتاً زیاد می‌باشد به طوری که تنها نمره ۱۳/۱ درصد آنها کمتر از حد متوسط یعنی ۱۵ است. میانگین نمره پاسخ‌گویان از این طیف ۱۸/۶ می‌باشد که مؤید نتیجه یاد شده است.

۴.۶. بررسی میزان آگاهی پاسخ‌گویان از فعالیت‌های فرهنگی و هنری

همان‌گونه که پیش از این اشاره شد، لازمه شرکت افراد در فعالیت‌های فرهنگی و هنری آگاهی آنها از وجود چنین برنامه‌هایی است. به درستی کسانی که به فعالیتی علاقه نداشته باشند، کسب اطلاع در مورد آن را ضروری نمی‌دانند و در نتیجه در صدد کسب اطلاع در مورد آن فعالیت نمی‌باشند و سرانجام در آن فعالیت شرکت نمی‌کنند. همان‌گونه که در دو مبحث قبلی اشاره شد، علاقه پاسخ‌گویان به فعالیت‌های فرهنگی و هنری و نیازی که در جهت کسب اطلاعات در این مورد دارند، در حد نسبتاً زیادی است. در این بخش به آخرین پیش شرط مشارکت افراد در فعالیت‌های فرهنگی و هنری که آگاهی آنها از وجود چنین فعالیت‌هایی است می‌پردازیم.

برای سنجش این موضوع، آگاهی دانشجویان از تعداد برگزاری نمایشگاه‌های آثار هنری، نمایش فیلم، نمایشگاه در جشنواره‌های هنری مثل جشنواره فجر، اجرای تئاتر، کنسرت موسیقی و نمایشگاه کتاب مورد پرسش قرار گرفته است. سپس حاصل جمع نسبت‌های تعداد عنوان شده توسط آنها به کل موارد برگزار شده در هر مورد در سال ۱۳۸۱ به عنوان شاخص آگاهی آنها از فعالیت‌های فرهنگی و هنری در نظر گرفته شده است. نتایج حاصل نشان می‌دهد که میزان آگاهی آنها از فعالیت‌های هنری برگزار شده در سطح شهر در سال ۱۳۸۱ چندان زیاد نمی‌باشد، آنها به طور متوسط از ۳/۰۳ نمایشگاه هنری برگزار شده مطلع شده‌اند و این در حالی است که در سال ۱۳۸۱، در شهر شیراز، ۱۴۵ نمایشگاه هنری برگزار شده است.^{۱۲} همچنین از ۱۷۰ فیلم نمایش داده شده، پاسخ‌گویان به طور متوسط از ۵/۷ آنها مطلع گردیده‌اند. بیشترین آگاهی پاسخ‌گویان در زمینه برگزاری نمایشگاه کتاب می‌باشد که از ۵ نمایشگاه کتاب برگزار شده، پاسخ‌گویان به طور متوسط از ۱/۸ آنها مطلع گردیده‌اند (جدول ۳).

جدول ۳. میزان آگاهی پاسخ‌گویان از فعالیت‌های هنری برگزار شده در سال ۱۳۸۱ در شیراز

نوع فعالیت	تعداد برگزار شده	حداقل آگاهی	حداکثر آگاهی	میانگین آگاهی از تعداد برگزار شده
نمایشگاه آثار هنری	۱۴۵	۰	۳۰	۳/۰۳
فیلم	۱۷۰	۰	۱۰۰	۵/۷
نمایش فیلم در جشنواره	۳۰	۰	۳۰	۳/۳
تئاتر	۳۵	۰	۱۵	۱/۲۴
کنسرت موسیقی	۳۰	۰	۲۲	۳/۸۸
نمایشگاه کتاب	۵	۰	۵	۱/۸

۵. ۶. بررسی میزان شرکت پاسخ‌گویان در فعالیت‌های فرهنگی و هنری

نتایج تحقیق نشان می‌دهد که میزان شرکت پاسخ‌گویان در برنامه‌های فرهنگی و هنری چندان زیاد نبوده است؛ یعنی هر پاسخ‌گو به طور متوسط در ۰/۵ تاثر از ۳۵ تاثر برگزار شده شرکت کرده است. همچنین هر پاسخ‌گو به طور متوسط در ۱/۷۶ از ۱۴۵ نمایشگاه آثار هنری برگزار شده شرکت کرده است. بیشترین شرکت پاسخ‌گویان در نمایشگاه‌های کتاب بوده، که هر پاسخ‌گو به طور متوسط در ۱/۲۳ از ۵ نمایشگاه کتاب برگزار شده شرکت کرده است (جدول ۴).

جدول ۴. میزان شرکت پاسخ‌گویان در هر یک از برنامه‌های فرهنگی و هنری

نوع برنامه	حداقل شرکت	حداکثر شرکت	متوسط شرکت
نمایشگاه آثار هنری	.	۳۰	۱/۷۶
فیلم	.	۴۰	۲/۹۲
تاثر	.	۱۵	۰/۵۱۵
کنسرت موسیقی	.	۱۹	۱/۶۶
نمایشگاه کتاب	.	۵	۱/۲۳

۶. ۶. بررسی عوامل مؤثر بر شرکت پاسخ‌گویان در برنامه‌های فرهنگی و هنری

بررسی رابطه بین شرکت پاسخ‌گویان در برنامه‌های فرهنگی و هنری با میزان علاقه پاسخ‌گویان به این برنامه‌ها، میزان احساس نیاز آنها به آگاهی از این برنامه‌ها و بالاخره آگاهی افراد مورد بررسی از برگزاری آنها نشان می‌دهد که هر سه متغیر، رابطه مثبت و معنی‌دار در سطح ۹۵ درصد با میزان شرکت آنها در برنامه‌های فرهنگی و هنری دارد. به عبارت دیگر، با افزایش علاقه، آگاهی و ضرورت کسب اطلاعات از برگزاری برنامه‌های فرهنگی و هنری میزان شرکت افراد در این گونه برنامه‌ها اضافه می‌گردد. از بین سه متغیر یاد شده آگاهی، قوی‌ترین ضریب همبستگی پیرسون را با شرکت پاسخ‌گویان در برنامه‌های مزبور دارد ($r=0/495$). جدول ۵ ضریب همبستگی پیرسون بین چهار متغیر مورد مطالعه را نشان می‌دهد.

جدول ۵. ضرایب همبستگی پیرسون بین متغیرهای علاقه، آگاهی، ضرورت کسب اطلاعات و شرکت در برنامه‌های

فرهنگی و هنری

نام متغیر	علاقه	ضرورت	آگاهی	شرکت
علاقه	-	۰/۶۳۵	۰/۲۰۳	۰/۲۵۶
ضرورت	۰/۶۳۵	-	۰/۱۲	۰/۱۱۲
آگاهی	۰/۲۰۳	۰/۱۲	-	۰/۴۹۵
شرکت	۰/۲۵۶	۰/۱۱۲	۰/۴۹۵	-

با توجه به جدول بالا، می‌توان نتیجه گرفت که بین سه متغیر یاد شده با شرکت افراد در این گونه برنامه‌ها رابطه مثبت و معنی‌دار در سطح ۹۵ درصد وجود دارد و افزایش در علاقه، احساس نیاز به کسب اطلاع و آگاهی، موجب افزایش در میزان شرکت افراد نیز می‌گردد.

برای تحلیل چند متغیره از آزمون رگرسیون چند متغیره استفاده شده است. در این آزمون، به غیر از سه متغیر مستقل مورد بحث، سن و تعداد فرزندان پاسخ‌گویان که در سطح سنجش نسبی هستند نیز وارد معادله گردیدند. نتیجه حاصل از این آزمون، نشان می‌دهد که سه متغیر آگاهی، علاقه و سن در مجموع ۲۷/۷ درصد از تغییرات در متغیر وابسته یعنی شرکت در برنامه‌های فرهنگی و هنری را تبیین می‌نماید ($R^2=0/277$). بر اساس ضرایب B این معادله، به ازاء یک واحد افزایش در میزان آگاهی افراد، ۷/۶۸ بر میزان شرکت افراد اضافه می‌شود؛ همچنین یک واحد افزایش در میزان علاقه پاسخ‌گویان، ۰/۳ نمره بر میزان شرکت افراد می‌افزاید؛ اما افزایش هر سال سن باعث می‌گردد از میزان شرکت افراد در برنامه‌های فرهنگی و هنری کاسته شود. بر اساس ضرایب B این معادله تأثیر آگاهی

در تبیین میزان شرکت افراد در برنامه‌های فرهنگی و هنری، سه برابر تأثیر علاقه و چهار برابر سن می‌باشد. لذا اهمیت تأثیر آگاهی در شرکت افراد در برنامه‌های فرهنگی و هنری را مشخص می‌سازد (جدول ۶).

جدول ۶. معادله رگرسیون شرکت دانشجویان در برنامه‌های فرهنگی و هنری بر اساس ضرایب B و β

نام متغیر	ضریب B	ضریب β
آگاهی	۷/۶۸	۰/۴۴۷
علاقه	۰/۳	۰/۱۶
سن	-۰/۱۹۶	-۱/۰۵
عدد ثابت	۰/۹۹۲	

$R^2=0/277$ $sig=0/000$ $d.f=3,484$ $F=42/93$

۷. بررسی تأثیر خصوصیات اقتصادی و اجتماعی پاسخ‌گویان بر میزان علاقه‌مندی آنها به برنامه‌های

فرهنگی و هنری

از آن جا که علاقه به برگزاری برنامه‌های فرهنگی و هنری، یکی از پایه‌های اساسی شرکت افراد در این‌گونه برنامه‌ها می‌باشد؛ پس شناخت عواملی که می‌تواند علاقه افراد را به این‌گونه برنامه‌ها تحت تأثیر قرار دهد، از اهمیت زیادی برخوردار است که در این بخش، به آن پرداخته می‌شود. نکته‌ای که باید به آن توجه کرد این است که از آن جا که آگاهی، میزان علایق افراد را متأثر می‌سازد؛ این متغیر به عنوان یک متغیر مداخله‌گر عمل می‌کند، بنابراین جهت بررسی تأثیر هر یک از ویژگی‌های افراد بر علاقه‌مندی آنها به برنامه‌های فرهنگی و هنری لازم است این متغیر کنترل گردد. با ذکر این مسأله به بررسی تأثیر ویژگی‌های فردی افراد بر علاقه‌مندی آنها به برنامه‌های فرهنگی و هنری می‌پردازیم.

نتایج حاصل از آزمون تحلیل واریانس نشان می‌دهد که میزان علاقه در زنان اندکی بیش از مردان است. این نتایج با توجه به میزان F حاصل از آزمون معنی‌داری تفاوت میانگین‌ها که ۷/۲ است در سطح ۹۹ درصد معنی‌دار می‌باشد (جدول ۷).

جدول ۷. آزمون معنی‌داری تفاوت میانگین نمره پاسخ‌گویان از طیف علاقه‌مندی به برنامه‌های فرهنگی و هنری

بر حسب جنس

جنس	تعداد	میانگین نمره علاقه	Sig	d.f	F
زن	۲۰۵	۱۷/۹	۰/۰۰۰	۲۰۴۹۹	۷/۲
مرد	۲۹۷	۱۷/۴			

تأهل یکی از عواملی است که باعث کاهش علاقه افراد به شرکت در برنامه‌های فرهنگی و هنری می‌گردد. نتایج حاصل نشان می‌دهد که میانگین نمره افراد مجرد ۰/۲۲ بیش از میانگین افراد متأهل است. این نتیجه نیز با توجه به میزان F حاصل در سطح ۹۹ درصد معنی‌دار است (جدول ۸).

جدول ۸. آزمون معنی‌داری تفاوت میانگین نمره پاسخ‌گویان از طیف علاقه به فعالیت‌های فرهنگی و هنری

بر حسب وضع تأهل

وضع تأهل	تعداد	میانگین نمره علاقه	Sig	d.f	F
متأهل	۸۶	۱۷/۴۶	۰/۰۰۰	۲۰۴۸۴	۷/۰۹
مجرد	۴۰۱	۱۷/۶۸			

شاغلان نیز کمتر از غیر شاغلان به برنامه‌های فرهنگی و هنری علاقه‌مند هستند. این نتیجه نیز در سطح ۹۹ درصد معنی‌دار می‌باشد. (جدول ۹).

جدول ۹. آزمون معنی‌داری تفاوت میانگین نمره پاسخ‌گویان از طیف علاقه به برنامه‌های فرهنگی و هنری

بر حسب وضع اشتغال

وضع اشتغال	تعداد	میانگین نمره علاقه	Sig	d.f	F
شاغل	۴۶	۱۶/۸۳	۰/۰۰۰	۲ و ۴۰۲	۷/۱۲
غیر شاغل	۳۶۱	۱۷/۶۹			

بررسی تأثیر محل سکونت پاسخ‌گویان بر میزان علاقه آنها به برنامه‌های فرهنگی و هنری نشان می‌دهد که ساکنان شهرهای بزرگ، مثل تهران، شیراز، اصفهان و... از علاقه‌مندی بیشتری برخوردارند و این در حالی است که ساکنان روستاها، کم‌ترین علاقه را دارند. این نتایج نیز در سطح ۹۹ درصد معنی‌دار است (جدول ۱۰).

جدول ۱۰. آزمون معنی‌داری تفاوت میانگین نمره علاقه پاسخ‌گویان به برنامه‌های فرهنگی و هنری

بر حسب محل سکونت

محل سکونت	تعداد	میانگین نمره علاقه	Sig	d.f	F
شهرهای بزرگ	۲۵۱	۱۷/۸	۰/۰۰۰	۳ و ۴۹۱	۵/۲۳
شهرهای کوچک	۲۰۱	۱۷/۶			
روستاها	۴۳	۱۷/۰۵			

بررسی تأثیر سطح دانش‌آموختگی پدران پاسخ‌گویان بر علاقه آنها به برنامه‌های فرهنگی و هنری نشان می‌دهد که بیشترین علاقه در بین کسانی است که پدر آنها فوق لیسانس و بالاتر می‌باشد (جدول ۱۱).

جدول ۱۱. آزمون معنی‌داری تفاوت میانگین نمره علاقه پاسخ‌گویان به برنامه‌های فرهنگی و هنری

بر حسب سطح تحصیلات پدر

سطح تحصیلات	تعداد	میانگین نمره علاقه	Sig	d.f	F
بی‌سواد	۳۷	۱۷/۴۳	۰/۰۰۱	۶ و ۴۸۴	۳/۴۴
ابتدایی	۱۱۳	۱۷/۴۱			
سیکل	۷۰	۱۸/۰۱			
دیپلم	۱۰۸	۱۷/۳۷			
فوق دیپلم و لیسانس	۱۱۳	۱۷/۷۶			
فوق لیسانس و بالاتر	۵۰	۱۸/۳۸			

نتایج هم‌چنان نشان می‌دهد که میزان علاقه به برنامه‌های فرهنگی و هنری در بین کسانی که مادرشان از دوره تحصیلی بالایی (فوق لیسانس و بالاتر) برخوردارند، بیش از سایر گروه‌هاست. این نتایج نیز با توجه به میزان F حاصل در سطح ۹۹ درصد معنی‌دار است (جدول ۱۲).

جدول ۱۲. آزمون معنی‌داری تفاوت میانگین نمره علاقه پاسخ‌گویان به برنامه‌های فرهنگی و هنری

بر حسب سطح تحصیلات مادر

سطح تحصیلات	تعداد	میانگین نمره علاقه	Sig	d.f	F
بی‌سواد	۷۴	۱۷/۴۱	۰/۰۰۲	۶ و ۴۸۸	۳/۳۷
ابتدایی	۱۳۴	۱۷/۲			
سیکل	۶۱	۱۸			
دیپلم	۱۳۵	۱۷/۸۱			
فوق دیپلم و لیسانس	۷۵	۱۷/۸۱			
فوق لیسانس و بالاتر	۱۶	۱۸/۴۷			

درآمد یکی از عوامل اصلی در تعیین میزان علاقه‌مندی به برنامه‌های فرهنگی و هنری است و میزان علاقه به این‌گونه برنامه‌ها در گروه‌های درآمدی بالاتر، بیشتر است. این نتایج در سطح ۹۹ درصد معنی‌دار است (جدول ۱۳).

جدول ۱۳. آزمون معنی‌داری تفاوت میانگین نمره علاقه پاسخ‌گویان به برنامه‌های فرهنگی و هنری در گروه‌های مختلف درآمدی

F	d.f	Sig	میانگین نمره علاقه	تعداد	گروه درآمدی
۴/۱۷۹	۶ و ۴۶۶	۰/۰۰۰	۱۷/۳۲	۷۶	کمتر از ۱۰۰ هزار تومان
			۱۷/۴۱	۲۲۹	۱۰۱-۲۵۰ هزار تومان
			۱۷/۵۴	۸۶	۲۵۱-۴۰۰ هزار تومان
			۱۸/۵۴	۳۰	۴۰۱-۵۵۰ هزار تومان
			۱۸/۵۵	۲۳	۵۵۱-۷۰۰ هزار تومان
			۱۹/۱۱	۲۹	بیش از ۷۰۰ هزار تومان

بر اساس جدول ۱۴، میزان علاقه به برنامه‌های فرهنگی و هنری در بین دانشجویان دکترای تخصصی کمتر از سایر گروه‌های تحصیلی است. این در حالی است که بیشترین علاقه بین دانشجویان مقطع کارشناسی می‌باشد، این نتایج با توجه به F به دست آمده از آزمون معنی‌داری تفاوت میانگین‌ها در سطح ۹۹ درصد معنی‌دار می‌باشد.

جدول ۱۴. آزمون معنی‌داری تفاوت میانگین نمره علاقه پاسخ‌گویان به برنامه‌های فرهنگی و هنری در مقاطع مختلف تحصیلی

F	d.f	Sig	میانگین نمره علاقه	تعداد	مقطع تحصیلی
۴/۵۹	۶ و ۴۹۷	۰/۰۰۰	۱۷/۷۶	۳۲	کاردانی
			۱۷/۸۱	۳۵۷	کارشناسی
			۱۷/۵۲	۹۴	فوق لیسانس و دکترای حرفه‌ای
			۱۵/۷۸	۱۹	دکترای تخصصی

همچنین نتایج حاکی از آن است که کم‌ترین میزان علاقه، در بین دانشجویان گروه مهندسی است و این در حالی است که علاقه دانشجویان گروه هنر و معماری بیشتر از سایر گروه‌هاست که تفاوتی در حدود ۲ نمره را نشان می‌دهد (جدول ۱۵).

جدول ۱۵. آزمون معنی‌داری تفاوت میانگین نمره علاقه پاسخ‌گویان به برنامه‌های فرهنگی و هنری در گروه‌های مختلف آموزشی

F	d.f	Sig	میانگین	تعداد	گروه آموزشی
۵/۵۷۱	۵ و ۴۹۶	۰/۰۰۰	۱۸	۱۶۵	علوم انسانی
			۱۸/۱	۱۱۶	دامپزشکی و کشاورزی
			۱۸/۶	۴۷	هنر و معماری
			۱۷/۲۴	۷۷	علوم
			۱۶/۶۷	۹۷	مهندسی

۷. بحث و نتیجه‌گیری

نتایج مندرج در جدول شماره یک نشان می‌دهد که افراد مورد بررسی، ضرورت برنامه‌های فرهنگی و هنری را در

حد بالایی احساس می‌کنند، به طوری که میانگین نمره آنها ۱۸/۶ است که بیش از ۱۵ (حد متوسط) می‌باشد؛ اما نتایج جدول شماره ۲ نشان می‌دهد که با وجود این احساس ضرورت، میزان آگاهی افراد از برگزاری برنامه‌های فرهنگی و هنری بسیار ناچیز است، به طوری که پاسخ‌گویان از ۱۴۵ نمایشگاه هنری برگزار شده به طور متوسط، از ۳/۰۳ آنها مطلع شده‌اند. بر اساس فرض یک تحقیق، نتایج حاصل از بررسی تأثیر علاقه، احساس نیاز به کسب اطلاع و آگاهی از برنامه‌های فرهنگی و هنری بر میزان شرکت آنها در این برنامه‌ها حاکی از رابطه مستقیم هر سه متغیر با میزان شرکت آنهاست (جدول شماره ۵) و ضرایب B معادله رگرسیون در جدول شماره ۶ اهمیت تأثیر آگاهی در شرکت افراد در برنامه‌های فرهنگی و هنری را مشخص می‌کند، به طوری که آگاهی بیشترین رابطه را با شرکت افراد در برنامه‌های فرهنگی و هنری دارد. نتایج فوق ضمن حمایت از نظریه‌ها و تحقیقات قبلی فرض ۱ تحقیق را تأیید می‌کند.

جدول یک نشان می‌دهد که میزان علاقه پاسخ‌گویان به برنامه‌های فرهنگی و هنری به نسبت زیاد است، به طوری که میانگین نمره آنها از این طیف ۱۷/۹ است که بیش از ۱۵ می‌باشد. بر اساس فرض ۲ تحقیق، نتایج حاصل از آزمون معنی‌داری تفاوت میانگین نمره علاقه پاسخ‌گویان با مشخصات فردی آنها مندرج در جدول‌های ۷ تا ۱۵ نشان می‌دهد که علاقه‌مندی در بین زنان، افراد مجرد و غیر شاغل، ساکنین شهرهای بزرگ، افرادی که پدر و مادر آنها از سطح تحصیلات بالایی برخوردارند، کسانی که وضع درآمدی بهتری دارند و نیز دانشجویان مقطع کارشناسی و دانشجویان گروه آموزشی هنر و معماری بیشتر است. نتایج فوق فرض ۲ تحقیق را مورد تأیید قرار می‌دهد.

۸. پیشنهادها

۱. نتایج نشان می‌دهد که نمره علاقه‌مندی دانشجویان به فعالیت‌های فرهنگی و هنری بالا، اما میزان آگاهی آنان از این فعالیت‌ها پائین است. با توجه به این که بیشترین میزان آگاهی دانشجویان از نمایشگاه‌های کتاب بوده و بیشترین شرکت آنها نیز مربوط به این نمایشگاه‌هاست. می‌توان نبود آگاهی دانشجویان علاقه‌مند به این برنامه‌ها را دلیل مؤثری برای عدم شرکت آنها وضعیف بودن اطلاع رسانی از برنامه‌های فرهنگی و هنری در سطح شهر دانست. بنابراین پیشنهاد می‌گردد پیام‌رسانی در خصوص برنامه‌های (فرهنگی - هنری) به طور جدی‌تری مورد توجه قرار گیرد.

۲. بسیاری از دانشجویان امروز دانش‌آموزانی بوده‌اند که یا محیط زندگی آنها فاقد فعالیت‌های فرهنگی و هنری بوده و یا حجم زیاد دروس دوران متوسطه مانع از شرکت آنها در این‌گونه فعالیت‌ها گردیده است و ممکن است، فرصتی برای ایجاد علاقه در آنها به دست نیامده باشد. از آن جا که شناخت و آگاهی موجب علاقه می‌گردد، بنابراین، اطلاع رسانی درست و ایجاد شناخت از طرق مختلف مثل فعالیت‌های فوق برنامه می‌تواند موجب تقویت نیاز و ایجاد علاقه در دانشجویان گردد.

۳. شرکت دانشجویان در نمایشگاه‌های کتاب اگرچه در مقایسه با سایر فعالیت‌ها بیشترین میزان بوده است، اما در کل بسیار کم است. هر دانشجو از ۵ نمایشگاه برگزار شده در ۱/۲۳ آن شرکت کرده است. گرانی کتاب، شیوه‌های آموزشی، عدم احساس نیاز به تحقیق و پژوهش و پویا نبودن محیط‌های آموزشی می‌توانند دلالی بر عدم شرکت آنان باشد. پیشنهاد می‌گردد این دلایل به طور جدی طی یک تحقیق مستقل مورد بررسی قرار گیرد.

۴. پائین بودن میزان علاقه دانشجویان به تئاتر و اعلام عدم ضرورت آگاهی نسبت به این هنر شاید ناشی از عدم شناخت آنان از این هنر باشد. پیشنهاد می‌شود برای معرفی این هنر اقدامات لازم و جدی از طریق رسانه‌های گروهی صورت گیرد. مدارس و اداره فوق برنامه دانشگاه نیز می‌توانند با معرفی این هنر و ارائه برنامه‌های تئاتری مناسب در این زمینه فعالیت‌های مؤثری داشته باشند.

یادداشت‌ها

1. Ajzen
2. Fishbein
3. Ziche
4. Kromka

7. Lewin's Field Theory
8. Dublin. Public Communication Centre
9. Lucie Laurian
10. Optimun

5. Gordon Allport

11. Cochran

6. Dahrendorf

۱۲. این آمار با مراجعه به اداره فرهنگ و ارشاد اسلامی شیراز، شهرداری شیراز و اداره فوق برنامه دانشگاه شیراز به دست آمده است.

منابع

الف: فارسی

- بابایی، محمود. (۱۳۷۸). **نیاز سنجی اطلاعات**. تهران: مرکز اطلاعات و مدارک علمی.
- رفیع پور، فرامرز. (۱۳۶۴). **جامعه روستایی و نیازهای آن: پژوهشی در ۳۲ روستای برگزیده استان یزد**. تهران: شرکت سهامی انتشار.
- رفیع پور، فرامرز. (۱۳۷۲). **سنجش گرایش‌های روستائیان نسبت به جهاد سازندگی**. تهران: مرکز تحقیقات و بررسی مسایل روستایی.
- سرمد، زهره؛ بازرگان، عباس؛ حجازی، الهه. (۱۳۸۱). **روش‌های تحقیق در علوم رفتاری**. (تهران): آگاه.
- کواکس، میته و دیگران. (۱۳۷۹). **اطلاع رسانی و فرهنگ**. به کوشش محمود نجاتی حسینی. تهران: خانه کتاب.
- محسنی، منوچهر. (۱۳۷۹). **بررسی آگاهی‌ها و نگرش‌ها و رفتارهای اجتماعی - فرهنگی در ایران**. تهران: شورای فرهنگی عمومی. دبیرخانه.
- میچل، ترانس آر. (۱۳۷۳). **مردم در سازمان‌ها: زمینه رفتار سازمانی**. ترجمه حسین شکرکن. تهران: انتشارات رشد.

ب: انگلیسی

- Ajzon, I. (1988). **Attitude, Personality and Behavior Milton Keynes**: Open University Press.
- Ajzon, I. and Fishbein, M. (1977). "Attitude- Behavior Relations: A Theoretical Analysis and Review of Empirical Research". **Psychological Bulletin**, 84, 888-918.
- Allport, Gordon, W. (1973). *Attitude in the History of Social Psychology* in: Neil Warren and Marie Jahoda (Eds) **Attitude**, London: Penguin. PP: 19-25.
- Dahrendorf, R. (1959). **Class and Class Conflict in Industrial Society London**: Routledge & Kegan Paul.
- Dublin. Public Communication Center. (2004). **Street Survey on Young People: Awareness & Participation in Arts & Culture**. {Online} Available At: <http://www.pcc.ie/ppt/cityartsp.ppt>
- Laurian, L. (2004). *Public Participation In Environmental Decision Making*. **Journal of American Planning**, 70, 53-65.
- Paydar, A. A. (1974). **Social Change in A Southern Province of Iran**. Chapel Hill: Institute for Research In Social Science, University of North Carolina.